

Manuscript

Titel: Vluchtelingen in beeld. Een kritische discoursanalyse naar de representatie van Syrische vluchtelingen in Vlaams televisienieuws

Samenvatting

Dit artikel onderzoekt hoe Vlaamse nieuwsmedia berichten over vluchtelingen in tijden van veel maatschappelijk debat over migratie. De onderzochte televisiezenders berichten op een evenwichtige manier en creëren over het algemeen geen expliciet 'wij-zij'-perspectief, ondanks enkele negatieve representatiediscoursen zoals stereotiepe beelden, negatief woordgebruik en het collectiviseren van vluchtelingen. Ook rapporteert openbare omroep VRT meer genuanceerd en uitgebreider dan commerciële zender VTM.

Inleiding

“Every minute in 2018, 25 people were forced to flee” (UNHCR, 2019).

Volgens de meest recente cijfers van Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) bedroeg het aantal gedwongen ontheemde mensen eind 2018 wereldwijd 70.8 miljoen (UNHCR, 2019). Een significant aantal daarvan zijn afkomstig uit Syrië waar sinds 2011 een burgeroorlog aan de gang is die beschouwd wordt als de grootste humanitaire ramp sinds de Koude Oorlog (Berti, 2015; Maley, 2016; Georgiou & Zaborowski, 2017). Eind 2018 waren er wereldwijd 6,7 miljoen Syrische vluchtelingen¹, en ook binnen Syrië zelf zijn meer dan 6 miljoen mensen ontheemd (UNHCR, 2019). Nieuwsmedia spelen een centrale rol in de informatievoorziening betreffende dergelijke internationale gebeurtenissen en hun lokale gevolgen, zoals de komst van vluchtelingen en de implicaties daarvan voor de bredere samenleving (Georgiou & Zaborowski, 2017). De manier waarop media over deze gebeurtenissen rapporteren is van groot belang, gezien zij immers de belangrijkste bron van informatie zijn voor veel burgers en bijgevolg in staat zijn om de publieke opinie te beïnvloeden (Schemer, 2012; Milioni et al., 2015; Lawlor & Tolley, 2017; Smets & Bozdağ, 2018). Het doel van deze studie is dan ook om na te gaan op welke manier de Vlaamse nieuwsmedia berichten over de vluchtelingenkwestie die het Syrische conflict teweegbracht. Het onderzoek naar vluchtelingenrepresentatie in de Vlaamse context is tot op heden namelijk beperkt en dateert bovendien grotendeels van voor de vluchtelingenkwestie van 2015.

Aangezien televisie in Vlaanderen nog steeds het populairste medium is om nieuws te consumeren (Vanhaelewyn & De Marez, 2019) wordt dit medium geanalyseerd. Aan de hand van een kritische discoursanalyse bestuderen we de manier waarop de publieke (VRT) en de grootste commerciële omroep (VTM) in Vlaanderen vluchtelingen representeren, met een concrete focus op de berichtgeving over Syrische vluchtelingen in september 2015 en december 2018. Tijdens de eerste periode kenden we een internationale piek in het aantal Syrische vluchtelingen, waaronder ook in België met 6360 geregistreerde asielaanvragen (Myria, 2016) terwijl in de tweede periode de grote nieuwsaandacht te linken viel aan de ondertekening van het zogenaamde migratiepact van de Verenigde Naties, wat het thema van migratie weer hoog op de (nationale) agenda plaatste.

Representatie van vluchtelingen

Uit verschillende voorgaande onderzoeken blijkt dat vluchtelingen over het algemeen negatief worden voorgesteld in Westerse nieuwsberichtgeving en overheersend worden verbeeld als een groep slachtoffers uit het Globale Zuiden (Schemer, 2012; Berry, Garcia-Blanco & Moore, 2016; Greussing &

Boomgaarden, 2017; De Cock et al., 2018). Dit is echter niet altijd zo geweest. De representatie van vluchtelingen is doorheen de geschiedenis in drie verschillende, overlappende fasen veranderd (Johnson, 2011). Als eerste was er de racialisering van de vluchteling, waarbij de focus naar het Globale Zuiden verschoof terwijl vluchtelingen in de periode daarvoor nog voornamelijk voorgesteld werden als witte, anticomunistische mannen (Chimni, 1998), verwijzend naar de toenmalige grote vijand van het Westen, zijnde de communistische Sovjetunie (Moeller, 2002). De tweede transformatie was de zogenaamde victimisatie, waarbij de representatie van de vluchteling in de media verschoof van een machtig politiek individu naar een anonieme groep slachtoffers zonder enige vorm van politieke macht of eigen identiteit (Johnson, 2011). Höijer (2014) verwees naar een bijkomend onderscheid tussen 'waardige vluchtelingen' die nieuwsaandacht krijgen en de 'minderwaardige' of 'vergeten vluchtelingen' die in Westerse nieuwsmedia, al dan niet bewust, zo goed als genegeerd worden. De derde en laatste transformatie gaat hiermee gepaard en was de vervrouwelijking van de vluchteling, waarbij vrouwen dus prominenter in beeld werden gebracht dan voorheen. Johnson, 2011). Verschillende factoren werkten deze transformatie mee in de hand. In de eerste plaats tonen statistieken aan dat ongeveer de helft van de vluchtelingen vrouwelijk is. Daarnaast speelt gender de meest cruciale rol in het blootleggen van kwetsbaarheid. Vrouwelijke vluchtelingen worden namelijk aan hogere risico's blootgesteld, zoals seksueel geweld, discriminatie bij voedselverdeling en minder toegang tot gezondheidszorg, welvaart en educatie (Johnson, 2011). In de media wordt bijgevolg een socio-culturele opdeling gemaakt tussen 'ideale' en 'minder ideale' slachtoffers, waarbij vrouwen samen met kinderen en ouderen beschouwd worden als de ideale slachtoffers (Moeller, 1999; Moeller, 2002; Höijer, 2004) die een gevoel van medelijden kunnen opwekken bij de nieuwsconsument (Rettberg & Gajjala, 2016; Sczepanik, 2016). Door gedetailleerde informatie mee te geven over de achtergrond, motivaties en levensomstandigheden van mensen op de vlucht, worden zij minder als een bedreiging en meer als een slachtoffer gezien. Dit gaat gepaard met het brengen van individuele verhalen, wat als personalisering en emotionalisering omschreven wordt (Greussing & Boomgaarden, 2017). Deze drie transformaties sluiten aan bij de vaststelling dat wie wij als slachtoffers beschouwen cultureel geconstrueerd is en doorheen de tijd kan veranderen (Höijer, 2004). Vandaag worden vrouwen, ouderen en ook kinderen in crisissituaties dus sneller als hulpeloos en in nood van humanitaire hulp gezien (Moeller, 1999; Moeller, 2002; Höijer, 2004). Kinderen zijn ondertussen zelfs archetypes van digitale getuigen geworden, daar hun emotionele en onschuldige getuigenis zich leent tot wijdverspreide virale circulatie (Al-Ghazzi, 2019). Dit terwijl mannen daarentegen veel meer verbeeld worden binnen het stereotiep discours van een groep ongewenste personen die de nationale orde komen verstoren en aldus vaker worden geassocieerd met gewelddadige groeperingen, waardoor men hen eerder percipieert als een gevaar of als een schuldige dan als slachtoffer (Christie, 1986; Moeller, 1999; Saïd, 2000).

Verder stelt Chouliaraki (2012: p. 13) nog dat, waar vroeger in de communicatie over vluchtelingen het humanitaire discours van medelijden overheerste met een focus op menselijkheid en solidariteit, dit nu veranderd is naar het post humanitaire discours van ironie ' waarbij een dehumanisering van vluchtelingen plaatsvindt. Dit discours past volgens haar beter in het heersende consumentisme van het hedendaagse neoliberalisme gezien het niet langer steunt op menselijkheid naar vluchtelingen toe maar op de narcistische zelfreflectie van het Westerse publiek dat zich goed voelt dankzij de zelfexpressie en -ontwikkeling door middel van donaties, participatie of steun aan humanitaire campagnes (Chouliaraki, 2012; Lugo-Ocando & Hernández-Toro, 2015). De focus wordt hierbij duidelijk verlegd van de vluchtelingen naar het Westerse publiek zelf, en dit zowel in humanitaire campagnes als in de nieuwsberichtgeving over deze thematiek (Chouliaraki, 2012).

Discursieve strategieën van representatie

Lenette en Cleland (2016) geven aan dat, sinds de vluchtelingenkwestie van 2015 ten gevolge van de Syrische burgeroorlog, de aandacht voor vluchtelingen in Westerse nieuwsmedia sterk is gegroeid en dat de situatie van vluchtelingen sindsdien schrijnender voorgesteld wordt. Als we dieper ingaan op de specifieke discursieve praktijken die finaal leiden tot de overheersende negatieve representatie van vluchtelingen in Westerse media, merken we in de academische literatuur drie belangrijke strategieën.

Ten eerste koppelen nieuwsmedia vaak negatieve stereotypen aan vluchtelingen, zowel in tekst als in beeld. Een vaak voorkomend beeld is dat van grote groepen mannen die in de straten rondhangen of langs de treinsporen wandelen. De grote getalen waarin vluchtelingen afgebeeld worden, wekken gevoelens van invasie en bedreiging op bij de nieuwsconsument (Buchanan & Grillo, 2004). Verder worden minderheden discursief gelinkt aan negatief geladen thema's zoals terrorisme en misdaad (Schemer, 2012; Greussing & Boomgaarden, 2017).

Ten tweede maken nieuwsmedia gebruik van expliciete discursieve mechanismen waarmee nieuwkomers systematisch als de etnisch en/of cultureel 'andere' worden voorgesteld door een 'wij versus zij' perspectief te creëren. Dit wordt bekomen door vluchtelingen naar voor te schuiven als een bedreiging voor de taal, cultuur en waarden van de lokale bevolking (Miloni et al., 2015). Dit sluit aan bij de bevindingen van Alhayek (2014) dat vluchtelingen vaak binnen een Oriëntalistisch kader worden afgebeeld. Hieraan gerelateerd stelden Greussing en Boomgaarden (2017) vast dat vluchtelingen dan worden voorgesteld als anonieme en zelfs gedehumaniseerde indringers, die in het gastland komen 'profiteren' van de economische en culturele welvaart.

Verder is ook het woordgebruik dat gehanteerd wordt om naar vluchtelingen te verwijzen een belangrijke component in de connotatie die de berichtgeving mee kan krijgen. Het onderzoek van Berry, Garcia-Blanco en Moore (2016) wees bijvoorbeeld uit dat West-Europese kranten vaak teruggrijpen

naar woorden als ‘vluchteling’, ‘asielzoeker’, ‘migrant’ en/of ‘immigrant’. Ondanks dat het woord ‘vluchteling’ wel positiever ervaren wordt dan de andere genoemde termen (De Coninck, 2019), creëert dergelijk taalgebruik een verdeeldheid tussen de nieuwkomers en de inwoners van het gastland. Daarentegen kan een neutrale term als ‘mensen’ of het gebruik van concrete namen van de vluchtende personen voor identificatie zorgen of een meer positieve perceptie hebben (Hoyer, 2016).

Vluchtelingen in Vlaamse nieuwsmedia

Onderzoek naar de representatie van vluchtelingen in Vlaamse nieuwsmedia kent de laatste jaren een belangrijke toename (Jacobs et al., 2016; De Cleen et al., 2017; Masini & Van Aelst, 2017; De Cock et al., 2018; Joris, d’Haenens, Van Gorp & Mertens, 2018; De Coninck, 2019; d’Haenens, Joris & Heinderyckx, 2019), maar deze studies richten zich vooral op de geschreven pers. Onderzoek naar televisienieuws in Vlaanderen, echter, blijft tot op heden eerder beperkt. Uit voorgaand onderzoek van Jacobs et al. (2016), waarbij 6074 nieuwsberichten van zowel de openbare als de commerciële omroep tussen 2003 en 2013 onderzocht werden, blijkt dat ook in Vlaanderen een algemene negatieve representatie van vluchtelingen heerst. De studie toont aan dat de berichtgeving van de twee zenders (VRT & VTM) vrij gelijkend is, maar dat drie belangrijke verschillen opgemerkt kunnen worden. Ten eerste is de nieuwsverslaggeving op de commerciële zender iets sensationeler, wat inhoudt dat de onderwerpen dramatischer en emotioneler gebracht worden met meer nadruk op conflict, angst en boosheid. Als tweede kan gesteld worden dat het nieuws van VTM vaker vanuit een meer gepersonaliseerd standpunt wordt verteld. Het nieuws op de openbare omroep VRT blijkt meer thematisch gestructureerd en bevat meer duiding, diepgang en contextuele informatie. Ten slotte blijkt ook dat, ondanks de overheersend negatieve toon ten opzichte van vluchtelingen op beide zenders, de representatie ervan op de openbare omroep toch iets meer gebalanceerd is dan op de commerciële. De openbare omroep zou positiever over vluchtelingen berichten en meer nadruk leggen op de positieve gevolgen van immigratie (Jacobs et al., 2016; Jacobs et al., 2018). Net als verschillende internationale nieuwsmedia zoals onder meer de Britse (Buchanan & Grillo, 2004) en de Oostenrijkse (Greussing & Boomgaarden, 2017), blijken Vlaamse nieuwsmedia verder ook aan stereotypering van vluchtelingen te doen (De Coninck et al., 2018) waarbij de vluchtelingen zelf nog weinig aan het woord worden gelaten (De Cock, 2018). Ook oefenen Vlaamse nieuwsmedia een invloed uit op nieuwsconsumenten wat hun attitudes tegenover vluchtelingen betreft. De Coninck et al. (2018) stellen dat de publieke opinie over vluchtelingen de laatste jaren enorm gepolariseerd is. Het consumeren van (online) kwaliteitskranten, televisie en radio zou correleren met een positievere houding tegenover vluchtelingen, terwijl commerciële televisie en populaire kranten vluchtelingen eerder negatief voorstellen waardoor de consumenten ervan er een negatievere houding

op nahouden (De Coninck et al., 2018). Bovendien is ook de manier waarop politici uitspraken doen over vluchtelingen in de media van belang. Auteur et al. (2018) bevonden dat politici in Vlaanderen over het algemeen het 'indringer frame' (73.1%) en het 'slachtoffer frame' (22%) gebruiken wanneer zij uitspraken doen over vluchtelingen in de media. Bij het eerstgenoemde wordt migratie expliciet afgekeurd, bij het tweede wordt bewust gemikt op medelijden met de betrokken personen (Van Gorp, 2005; De Cleen, 2017).

Methodologie

Als aanvulling op het bestaande onderzoek naar vluchtelingenrepresentatie in Vlaamse media, focust dit artikel zich op de nog niet behandelde case van het grote aantal vluchtelingen naar aanleiding van de Syrische burgeroorlog. Een gebeurtenis met veel internationale weerklank en een belangrijke maatschappelijke impact, eveneens in Vlaanderen. We onderzoeken specifiek het televisienieuws, dit op basis van de meest recente Digimeter-cijfers die uitwijzen dat televisie de koploper is wat nieuwsconsumptie in Vlaanderen betreft. In 2018 gaf immers 56 procent van de Vlamingen aan nationale televisie dagelijks te gebruiken voor hun nieuwsvoorziening (Vanhaelewyn & De Marez, 2019). Het Vlaamse televisielandschap valt binnen het democratisch corporatistisch model volgens de indeling van Hallin en-Mancini (2004). Deze wordt gekenmerkt door een vroege ontwikkeling van massamedia, een hoge mate van professionalisering en persvrijheid, en de aanwezigheid van een sterke publieke omroep. In Vlaanderen is die publieke omroep de VRT, met daar tegenover de commerciële omroepen waarvan VTM de belangrijkste concurrerende speler is op de Vlaamse markt met een volwaardig televisiejournaal (Jacobs et al., 2016). Een commerciële omroep hanteert een marktlogica waarbij kijkcijfermaximalisatie centraal staat, terwijl een openbare omroep te werk gaat volgens een publieke logica die hen een democratische rol in de maatschappij toekent (Jacobs et al., 2018). Een belangrijk punt hierbij is het waarborgen van diversiteit in de berichtgeving waarbij VRT volgens het diversiteitscharter zich onder meer engageert om tolerantie in de maatschappij te promoten (Van den Bulck & Broos, 2011) terwijl de commerciële omroep geen opgelegde en concreet na te streven richtlijnen omtrent diversiteit en andere zaken heeft (Jacobs et al., 2016; Jacobs et al., 2018).

Concreet analyseren we de representatie van Syrische vluchtelingen in de hoofdnieuwsuitzendingen van 19 uur op VRT en VTM en dit voor zowel de volledige maand september 2015 als december 2018. Zoals eerder aangehaald kenden deze twee maanden een piek in de berichtgeving over vluchtelingen, respectievelijk omwille van de Syrische vluchtelingenkwestie die in september 2015 tot een toename van het aantal asielaanvragen leidde (Myria, 2016) en het ondertekenen van het migratiepact van de Verenigde Naties eind 2018. Deze recente periodes vormen bovendien een aanvulling op het reeds

bestaand onderzoek dat dateert van voor de Syrische vluchtelingenkwestie . Het corpus van 122 nieuwsuitzendingen werd geanalyseerd door een vaste onderzoeker aan de hand van een kritische discoursanalyse (*critical discourse analysis* of CDA), een kwalitatieve methode om na te gaan hoe aan de hand van taalgebruik betekenis gecreëerd wordt (Wetherell, Taylor & Yates, 2001; Hansen & Machin, 2013). Op die manier peilen we naar hoe ideologieën en machtsstructuren in de samenleving gearticuleerd worden in de bestudeerde nieuwsmedia en hoe media de aard, oorzaken en gevolgen van maatschappelijke problemen zoals gedwongen migratie construeren (Fairclough, 2013).

CDA wordt uitgevoerd op drie niveaus; respectievelijk het tekstuele niveau waar de analyse van taalgebruik (o.a. lexicale keuzes, grammatica en structuur) centraal staat; het niveau van de discursieve praktijk; en tot slot de sociale praktijk (Chouliaraki & Fairclough, 2010). In dit artikel focussen we hoofdzakelijk op het tekstuele niveau met aandacht voor zowel het verbale als visuele aspect. Dit gebeurt aan de hand van de belangrijkste bevindingen uit de literatuur (woordgebruik, veelvoorkomende stereotype beelden,...) en een selectie van zogenaamde 'multimodal devices' van Machin en Mayr (2012) die uit het onderzoek voort kwamen, waarmee een codeboek opgesteld werd dat op zijn beurt gehanteerd werd om de Vlaamse nieuwsmedia te analyseren. . Wat de 'multimodal devices' betreft, maken we concreet gebruik van enerzijds collectivisering en individualisering, en anderzijds personalisering en anonimisering, allen gericht op de representatie van actoren. Met andere woorden, worden vluchtelingen ten eerste voorgesteld als een collectief of komen individuele verhalen aan bod? Ten tweede, welk camerastandpunt wordt gebruikt, zijn de personen in kwestie aan het woord of louter aanwezig op de achtergrond, worden ze geanonimiseerd of wordt een persoonlijk emotioneel verhaal verteld? Ter aanvulling kijken we naar het woordgebruik (o.a. concrete lexicale keuzes, actieve of passieve zinnen) en de geselecteerde beelden (o.a. welke actoren komen in beeld, wordt er gebruik gemaakt van stereotiepe beelden, ...). Vervolgens worden de nieuwsuitzendingen kort geanalyseerd op de niveaus van de discursieve en sociale praktijk waar we de bevindingen van het tekstuele niveau linken aan de ruimere maatschappelijke context en sociale verhoudingen alsook aandacht besteden aan het verschil in nieuwsculturen en welke gevolgen voor de representatiepolitiek dit met zich meebrengt.

Resultaten

Het tekstuele niveau

Gezien in september 2015 het aantal vluchtelingen en asielaanvragen sterk toenam in vergelijking met eerdere periodes (Myria, 2016), berichtten beide zenders gedurende die periode in grote mate over het thema. In december 2018, daarentegen, rapporteerden beide omroepen in mindere mate over vluchtelingen, wat onder meer samenhangt met de feitelijke vaststelling dat het aantal verzoeken tot

internationale bescherming dit jaar ongeveer gehalveerd was in vergelijking met 2015 (CGVS, 2019). Gezien de kwalitatieve aard van het onderzoek, is het niet mogelijk de hoeveelheid nieuws in beide periodes aan de hand van cijfers (N of %) te vergelijken. De focus van de nieuwsuitzendingen lag in de tweede analyseperiode echter beduidend meer op de lokale regeringsonderhandelingen dan op de inhoud van het pact zelf. Ondanks dat de hoeveelheid nieuws eerder een kwantitatieve aangelegenheid is en dus buiten de scope van de kwalitatieve kritische discoursanalyse valt, blijkt duidelijk dat de openbare omroep, in beide analyseperiodes, meer aandacht besteedt aan vluchtelingen dan de commerciële zender, zowel in termen van het aantal items, het aantal beelden van vluchtelingen alsook het brengen van duiding en context. Dit is een opvallend gegeven, gezien de Syrische burgeroorlog de grootste humanitaire ramp is sinds de Koude Oorlog (Berti, 2015; Maley, 2016; Georgiou & Zaborowski, 2017) en men dus van beide zenders een significante hoeveelheid nieuwsitems over het thema zou kunnen verwachten. Naar inhoud toe werden de verschillen echter subtieler ervaren, in die mate zelfs dat kan opgemerkt worden dat de representatie van vluchtelingen op de openbare en de commerciële omroep tamelijk gelijklopend is, zowel wat de keuze van onderwerpen betreft als de manier waarop ze gebracht worden. In wat volgt gaan we dieper in op de berichtgeving aan de hand van een analyse van het woordgebruik; de beeldvorming; en de gehanteerde ‘multimodal devices’.

Lexicale keuzes

In september 2015 maken beide zenders in hun berichtgeving het intensiefst gebruik van de term ‘vluchtelingen’, gevolgd door ‘mensen’ en ‘asielzoekers’. Zoals aangehaald in de literatuurstudie hangt aan de term ‘vluchtelingen’ een positievere connotatie vast dan aan andere termen zoals ‘migranten’ (De Coninck, 2019), maar blijft de bijklank ervan over het algemeen nog steeds negatief, gezien het een verdeeldheid creëert tussen de nieuwkomers en de “autochtone” bevolking (Hoyer, 2016). Een opvallend gegeven is dat VRT op 10/09/2015 wel reflecteert over het eigen taalgebruik aan de hand van de uitspraak “... dat zijn vluchtelingen of asielzoekers, hoe je ze ook wilt noemen”. Dit is echter een uitzondering op de overige berichtgeving, waarbij het gekozen taalgebruik zelden of niet genuanceerd wordt. Wanneer verder een persoonlijk verhaal verteld wordt, verwijzen de zenders sporadisch naar de persoon in kwestie met zijn of haar naam, maar in de meeste gevallen staat de naam enkel bovenaan in beeld en wordt deze dus niet expliciet vernoemd. In december 2018 merken we echter een opvallende verschuiving in het woordgebruik waarbij de woorden ‘migranten’ en ‘vluchtelingen’ de berichtgeving op beide zenders domineren. Een gedeeltelijke verklaring hiervoor vinden we in het feit dat de media naar het ondertekende pact van de Verenigde Naties vaak verwijzen als het migratiepact en bijgevolg logischerwijze meer de term ‘migranten’ hanteren als synoniem of alternatief voor vluchtelingen. Opvallend is dat de twee termen in kwestie op de openbare omroep consistent samen gebruikt worden terwijl de commerciële omroep afwisselt tussen beide. Dit alles wordt bijvoorbeeld op 10/12/2018 op

VTM geïllustreerd met de uitspraak dat “het idee voor het [migratie]pact is ontstaan na de vluchtelingencrisis van 2015”. Verder komt in december 2018 ook het woord ‘transmigranten’ op beide zenders aan bod. Ondanks dat eveneens het woord ‘mensen’ occasioneel gehanteerd wordt, worden woorden met een meer positieve connotatie nog steeds beduidend minder frequent gebruikt. Vluchtelingen blijven met andere woorden etnisch en cultureel ‘andere’ personen op afstand.

Wat de verschillende actoren zelf betreft, bieden beide zenders wel plaats voor standpunten pro en contra de opvang van vluchtelingen en merken we dat deze diversiteit correleert met een eerder actief woordgebruik en actieve zinconstructies. Wanneer bijvoorbeeld belangrijke beleidsbeslissingen genomen zijn zoals veranderingen in het aantal te behandelen asielaanvragen per dag of het openen van nieuwe opvangcentra, worden die door de beleidsmakers zelf toegelicht. Politici van verschillende politieke partijen komen actief aan het woord en geven zelf duiding bij de eigen ingenomen standpunten. Dit verleent een vorm van macht aan de betrokkenen, maar bestendigt en versterkt tegelijkertijd een belangrijk onevenwicht gezien de actoren die aan het woord worden gelaten hoofdzakelijk (lokale en internationale) politici of topfiguren van ngo’s zijn en in veel mindere mate de vluchtelingen zelf.

Beeldvorming en thematiek

Zowel in september 2015 als in december 2018 blijken de getoonde beelden op beide zenders zeer gelijkend en soms zelfs identiek, onvermijdelijk een gevolg van hun afhankelijkheid van de grote internationale persagentschappen voor beeldmateriaal over buitenlandse gebeurtenissen. Eigen reportages op locatie zijn zeldzaam want immers duur voor kleine omroepen met beperkte financiële middelen zoals VTM en VRT. Niettemin zijn het wel ideale gelegenheden voor journalisten en zenders om een eigen stem te laten horen, al merkten we dat dit in onze sample minder tot uiting komt in de gebrachte inhoud die opnieuw heel gelijklopend is tussen beide omroepen. Het verschil situeert zich voornamelijk in de concrete beeldvorming en keuze van beelden. Een logisch verschil vinden we in de (live) interventies van de betrokken reportagemakers ter plaatse, maar verder kunnen we wijzen op de grote variatie in de keuze van geïnterviewde vluchtelingen, humanitaire vrijwilligers of lokale politici alsook in de keuze van de camerastandpunten (camerahoogte, perspectief,...), de camerabewegingen (zoom, pan, tilt,...) en het kader van een shot (close-up, long shot,...). Door de variatie in gebruikte cameratechnieken en het ontbreken van een consequente stijl per omroep kunnen we echter geen uitspraken doen over duidelijke verschillen tussen beide omroepen op het vlak van betekenissen gelinkt aan deze beeldvorming. Ondanks dat Grabe, Zhou en Barnett (2010) aantoonen dat het gebruik van camera- en videotechneken het gevoel van sensationele nieuwsberichtgeving kan versterken, blijkt de

cameravoering voor dit onderzoek dus een minder relevante factor, waardoor hier ook niet dieper op ingegaan wordt.

Wat de onderliggende thema's betreft, weten we uit de literatuur (Greussing & Boomgaarden, 2017) dat nieuwsmedia vaak de link leggen tussen vluchtelingen en terrorisme of misdaad. De berichtgeving op beide Vlaamse omroepen maakt geen expliciet verband tussen beide thema's, al is de connectie tussen beide toch sporadisch en eerder impliciet merkbaar.. Zowel de openbare als de commerciële omroep vermelden bijvoorbeeld enkele keren dat de vluchtelingen die in bepaalde landen aankomen gescreend worden om banden met terroristische organisaties op te sporen, dit echter louter informatief. Meer opvallend is het intertekstueel connecteren van de twee thema's. Verschillende keren wordt een item over vluchtelingen gevolgd door een reportage over terrorisme in Syrië. Net als bij het vorige voorbeeld kunnen we dit eerder zien als een meer pragmatische keuze en bijgevolg impliciete articulatie gezien de logische overgang tussen twee items die (spatiaal en temporeel) met elkaar samenhangen dan als een expliciete associatie tussen vluchtelingen en terrorisme. Ook een expliciete link met misdaad of geweld blijft grotendeels uit. Wanneer beelden van onrustige situaties worden getoond, wordt het woord 'geweld' zelden gebruikt en fungeert 'chaos' als een genuanceerder alternatief. Daarenboven worden de wanordelijke situaties steeds in context geplaatst en van duiding voorzien. Wanneer de zenders bijvoorbeeld beelden tonen van een chaotische situatie wordt er onder meer aangehaald dat vluchtelingen vaak uren moeten wachten om op bepaalde plaatsen doorgelaten te worden en dat dergelijke situaties tot chaos kunnen leiden. Een voorbeeld hiervan is een situatie die op 02/09/2015 door VRT omschreven wordt als volgt: "... de mensen gaan er rustig mee om, er waren een paar kleine schermutselingen maar meer dan wat duw- en trekwerk was dat niet". Niettemin merken we opnieuw een impliciete articulatie van de associatie op. Onder andere Moeller (1999) en Rettberg en Gajjala (2016) wezen eerder al op het feit dat (jonge) mannelijke vluchtelingen een gevoel van bedreiging bij de kijker kunnen opwekken. Tijdens beide onderzoeksperiodes en op beide zenders stellen we vast dat meer jonge mannen in beeld komen, al is er meer diversiteit in de beelden van december 2018. Deze mannelijke vertegenwoordiging moet echter genuanceerd worden door het gegeven dat statistisch gezien meer mannelijke Syriërs op de vlucht zijn (UNHCR, 2018) en dat bij aankomst families met kinderen, vrouwen en kwetsbare personen voorrang krijgen waardoor het vooral mannen zijn die buiten in de rij blijven aanschuiven² en bijgevolg meer visibel zijn voor de camera. Bovendien stelt VRT op 23/09/2015 over de opvang in het Brusselse WTC3 gebouw dat "het opvalt dat hier vooral mannen verblijven. Er verbleven slechts vijftien families en vrouwen blijven ook vaker op de kamer", wat mee de ondervertegenwoordiging van vrouwelijke vluchtelingen in het nieuws kan verklaren. Wederom factoren van pragmatische en praktische aard dus in tegenstelling tot expliciete journalistieke keuzes,.

Collectivisering versus individualisering en personalisering versus anonimisering

Op beide zenders en gedurende beide onderzoeksperiodes overheerst collectivisering, wat inhoudt dat vluchtelingen gerepresenteerd worden als deel van een grotere groep (Machin & Mayr, 2012). Door vluchtelingen niet als individuen voor te stellen kan geen gedetailleerde informatie meegegeven worden over hun specifieke achtergrond, motivaties en levensomstandigheden; waardoor ze sneller als een bedreiging gezien worden (Greussing & Boomgaarden, 2017) en identificatie vanwege de kijker minder evident is. Een opvallende en veel gebruikte techniek in dit verband is een zogenaamde ‘pan’ langs grote groepen mensen als camerabeweging. Hierbij aansluitend komt gedurende september 2015 bijvoorbeeld vaak het stereotiepe beeld terug van grote groepen, voornamelijk mannen, die over de straat of langs treinsporen wandelen (zie ook Buchanan & Grillo, 2004). Bij wijze van domesticatie om de internationale problematiek relevanter en ‘dichterbij’ te maken voor het lokale publiek (Olausson, 2014; Auteur, 2015) trekt de openbare omroep in deze items vaak een parallel met de Eerste Wereldoorlog aan de hand van archiefbeelden van grote groepen mensen langs treinsporen. Analoog aan de beelden van mensen langs treinsporen komen op beide zenders frequent grote groepen mensen in stations aan bod. Een variant hierop zijn de beelden van de lange wachtrijen aan de dienst vreemdelingenzaken te Brussel of de tenten in het Brusselse Maximiliaanpark dat voor vluchtelingen en asielzoekers als geïmproviseerd ontmoetings- en opvangcentrum dienst doet. Beide omroepen maken in mindere mate gebruik van de gekende beelden van vluchtelingen die met bootjes aankomen. Dit is vooral opmerkelijk in december 2018, gezien toen een groep van 300 migranten in de Middellandse Zee gered werd door de Spaanse hulporganisatie Open Arms. Opvallend is dat de openbare omroep wel meerdere keren bericht over dit item terwijl de commerciële omroep hier geen aandacht aan schenkt.

Collectivisering manifesteert zich niet enkel in de beelden van grote massa's maar komt eveneens voor in de reportages met een (live) interventie van een reporter waarbij de vluchtelingen in kwestie, letterlijk en figuurlijk, op de achtergrond geplaatst worden. Aangezien in december 2018 minder en vooral korter bericht wordt over vluchtelingen, verdwijnen zij gedurende deze periode het vaakst naar de achtergrond. Het collectiviseren of het in grote getalen representeren van de vluchtelingen resulteert gebruikelijk in anonimisering en impersonalisatie. Daarbij worden vluchtelingen op een afstandelijke manier gerepresenteerd en worden hun verhalen en uitspraken toegekend aan de volledige groep mensen op de vlucht (Machin & Mayr, 2012; Hansen & Machin, 2013), wat opnieuw een zekere afstand creëert. Collectivisering kan echter ook gevolgd worden door een techniek van individualisering, waarbij een select aantal personen apart in close-up aan bod komt en vertelt over hun persoonlijke ervaringen. Zoals aangehaald worden vluchtelingen minder snel als bedreiging gezien wanneer gedetailleerde informatie over hen wordt meegegeven (Greussing & Boomgaarden, 2017). Dit leidt op zijn beurt occasioneel tot personalisering, wat inhoudt dat bepaalde individuen het onderwerp worden van een

reportage en op die manier hun verhaal op een uitgebreidere wijze kunnen brengen en zo dichterbij de nieuwsconsument komen te staan (Machin & Mayr, 2012). Een spraakmakend voorbeeld hiervan is de reportage over een man en zijn zoontje die in Hongarije neergehaald werden door een journaliste en na het incident een verblijfsvergunning kregen in Madrid, waar de man een job als voetbalcoach aangeboden kreeg.

Het niveau van discursieve praktijk en het sociale niveau

Bovenstaande tekstuele bevindingen rond de representatiediscoursen van vluchtelingen in de Vlaamse media mogen niet los gezien worden van de discursieve en sociale praktijken en structuren in de maatschappij. De mediaberichtgeving wordt namelijk geproduceerd, gedistribueerd en geconsumeerd in een bepaalde (maatschappelijke) context (Fairclough, 1992), waarbij de productiecontext van het nieuws een zeer belangrijke rol speelt (Jacobs et al., 2018).

Een belangrijke context is uiteraard de onmiddellijke werkomgeving van de betrokken journalisten. Hun keuzes op het niveau van de tekst worden bijgevolg (mee)bepaald door de specifieke productiecontext (Richardson, 2007). Zoals aangehaald hanteert de commerciële omroep een marktlogica met kijkcijfermaximalisatie als doel, en werkt de openbare omroep volgens een publieke logica (Jacobs et al., 2018) waarbij het waarborgen van het diversiteit en tolerantie van groot belang zijn (Van den Bulck & Broos, 2011). Ondanks deze statutaire en juridische verschillen merken we dat beide omroepen zich in het algemeen inzetten om in hun berichtgeving over vluchtelingen geen polarisatie in de hand te werken en op een evenwichtige manier over deze maatschappelijke problematiek te rapporteren. Gezien de hoeveelheid duiding en achtergrondinformatie die VRT steeds over het thema meegeeft, wijst het onderzoek op een sterkere nadruk op objectiviteit bij de openbare omroep. In tegenstelling tot eerder onderzoek van Jacobs et al. (2016, p. 642-660) kunnen we echter niet concluderen dat de commerciële omroep sensationeler, emotioneler en meer gepersonaliseerd bericht over vluchtelingen. Gedurende de twee onderzochte periodes worden vluchtelingen op de commerciële omroep namelijk niet op een vijandige manier gerepresenteerd en vinden we geen beduidend verschil tussen beide omroepen in de hoeveelheid emotionele en persoonlijk vertelde verhalen.

Op het niveau van de sociale praktijk verwijzen veel studies over Westerse nieuwsmedia naar het bestendigen en reproduceren van bestaande socio-demografische, politieke en economische machtsverhoudingen in een maatschappij die vaak cumuleren in de articulatie van een dominant discours van 'wij' versus 'zij' (Auteur, 2009; Milioni et al., 2015). Hier gaat het 'indringers frame' mee gepaard, waarbij een groot aantal geanonimiseerde vluchtelingen worden voorgesteld als een gevaar voor de Europese samenleving, economie en cultuur (Van Gorp, 2005; De Cleen, 2017). Eerder maakten we al een onderscheid tussen expliciete en impliciete articulaties. In grote lijnen merken we immers

geen dominant 'wij-zij'-perspectief op in de bestudeerde nieuwsberichtgeving. Zowel de openbare als de commerciële omroep representeren gedurende beide onderzoeksperiodes vluchtelingen niet dominant als 'de anderen' die ons land komen indringen of een gevaar betekenen voor 'wij'. Beide zenders wijzen bijvoorbeeld op gemeenschappelijke zaken tussen vluchtelingen en de "autochtone" bevolking; zo vermeldt VRT op 07/09/2015 uitdrukkelijk dat "vluchtelingen niet veel verschillen van jongeren in het Westen", gevolgd door een reportage over een jonge vluchteling die afgestudeerd is als advocaat. VTM stelt op 10/09/2015 dat "die mensen echt niet zomaar gelukszoekers zijn". Bovendien geven de zenders aan hoe men vrijwilligersinitiatieven zoals het Rode Kruis kan steunen of hoe men minderjarige vluchtelingen zelf in huis kan opvangen. In het algemeen besteden de openbare en de commerciële omroepen ruim aandacht aan een brede contextualisering en duiding bij de vluchtelingenthematiek. Impliciet zijn er wel enkele articulaties van een binaire opdeling, getuige daarvan het intensieve gebruik van het woord 'vluchteling', het collectiviseren van vluchtelingen en de stereotiepe beelden van geanonimiseerde grote groepen mannen.

Conclusie

Vertrekkende vanuit de vaststelling dat er eind 2018 wereldwijd 6,7 miljoen Syrische vluchtelingen waren (UNHCR, 2019) en dat in België vorig jaar (2018) 23.443 asielaanvragen behandeld werden (CGVS, 2019), belicht dit artikel de representatie van een actuele problematiek in een selectie van Vlaamse nieuwsmidia. Het onderzoek naar vluchtelingenrepresentatie in televisienieuws is tot op heden namelijk beperkt en gelimiteerd in tijd tot voor de vluchtelingenkwestie van 2015. Nieuwsmidia vormen voor velen echter de centrale, zo niet de enige, bron van informatie over de vluchtelingenkwestie en de implicaties daarvan voor de lokale samenleving (Schemer, 2012; Milioni et al., 2015; Lawlor & Tolley, 2017; Smets & Bozdağ, 2018). Recente internationale studies wezen eerder op een negatieve toon in de berichtgeving over vluchtelingen, gevoed door stereotypen en een inherent 'wij-zij'-perspectief. De analyse van de berichtgeving over de Syrische vluchtelingenkwestie op de Vlaamse openbare en commerciële omroep in september 2015 en december 2018 bleek echter een iets meer gebalanceerde en evenwichtige toon te hebben, waardoor slechts een beperkt aantal en voornamelijk impliciete articulaties van een negatief discours over vluchtelingen terug gevonden werden. Dit kunnen we grotendeels terugbrengen tot het gebruik van woorden met negatieve connotaties en van stereotiepe beelden van (mannelijke) vluchtelingen aan de hand van discursieve technieken van collectivisering en anonimisering, wat de nieuwsconsument minder inzicht in de persoonlijke situaties bijbrengt en bijgevolg weinig ruimte laat voor identificatie en/of afstand kan creëren. In de meerderheid van de onderzochte nieuwsitems vinden we echter geen sporen van een

‘wij-zij’-perspectief of enige polarisatie terug dat deze gepercipieerde afstand zou kunnen bestendigen of versterken. Uit het onderzoek kan verder besloten worden dat de openbare en de commerciële omroep op inhoudelijk vlak gelijkaardig berichten over de vluchtelingen, met enkele subtiele verschillen. Zo zal de openbare omroep vluchtelingen wel genuanceerder representeren dan de commerciële, gezien er bij de eerstgenoemde meer achtergrondinformatie en duiding wordt meegegeven. We kunnen dus stellen dat er een zekere diversiteit in het nieuws aanwezig is, wat de representatie van vluchtelingen betreft.

Ondanks dat het onderzoek ten allen tijde zo objectief en zorgvuldig mogelijk uitgevoerd werd, is het van belang te wijzen op de beperkingen van deze studie. Ten eerste werd het empirisch luik van het onderzoek volledig uitgevoerd door slechts één onderzoeker, waardoor geen intercodeurbetrouwbaarheid gegarandeerd kan worden. Verder werd in dit onderzoek op basis van 122 nieuwsuitzendingen nagegaan op welke manier vluchtelingen gerepresenteerd worden in het Vlaamse televisienieuws. De uitspraken werden met andere woorden gedaan op basis van een relatief beperkte sample. Daarenboven werd een vergelijkende studie uitgevoerd tussen de nieuwsberichtgeving over twee onderzoeksperiodes waarbij moet gewezen worden op het feit dat gedurende de tweede analyseperiode (december 2018) kwantitatief gezien minder over vluchtelingen bericht werd. Het analyseren van bijkomende onderzoeksperiodes waarin meer over vluchtelingen bericht wordt of werd, lijkt dan ook aangeraden voor verder onderzoek. Daarnaast werd voor dit onderzoek een uitsluitend kwalitatieve onderzoeksmethode gehanteerd, waardoor de studie bijgevolg een eerder exploratief karakter heeft en (kwantitatief) vervolgonderzoek kan verder bouwen op de inzichten en bevindingen van deze studie.

Noten

¹. Doorheen deze paper opteren we ervoor om het woord ‘vluchtelingen’ te gebruiken wanneer we verwijzen naar ontheemde personen. Deze keuze werd gemaakt omdat ‘vluchtelingen’ een standaardbegrip in het internationale recht is (Goodwin-Gill, 1989) en de term van toepassing is op de overgrote meerderheid van de personen betrokken bij onze case.

² Dit betreft zowel vluchtelingen als asielzoekers. Beide worden hier opgenomen, aangezien het niet mogelijk is een onderscheid tussen de categorieën te maken aan de hand van de beelden.

Literatuur

Alhayek, K. (2014). Double marginalization: The invisibility of Syrian refugee women's perspectives in mainstream online activism and global media. *Feminist Media Studies*, 14(4), 696-700.

Al-Ghazzi, O. (2019). An archetypal digital witness: The child figure and the media conflict over Syria. *International Journal of Communication*, 13, 3225-3243.

Auteur (2009) ; (2015) ; (2019)

Berry, M., Garcia-Blanco, I., & Moore, K. (2016). *Press coverage of the refugee and migrant crisis in the EU*. Genève: UNHCR.

Berti, B. (2015). The Syrian refugee crisis: Regional and human security implications. *Strategic Assessment*, 17(4), 41-53.

Buchanan, S., & Grillo, B. (2004). What's the story? Reporting on asylum in the British media. *Forced Migration Review*, 19(1), 41-43.

CGVS. (2019). Asielstatistieken – overzicht 2018. Online geraadpleegd op 22/11/2019 op het World Wide Web: <https://www.cgvs.be/nl/cijfers> en https://www.cgvs.be/sites/default/files/asielstatistieken_2018_december_nl.pdf

Chimni, B. S. (1998). The geopolitics of refugee studies. *Journal of Refugee Studies*, 11(4), 350-374.

Chouliaraki, L. (2012). Between pity and irony – paradigms of refugee representation in humanitarian discourse. In K. Moore, B. Gross, & T. Threadgold (eds.), *Migrations and the Media* (pp. 13-32). New York: Peter Lang.

Chouliaraki, L., & Fairclough, N. (2010). Critical discourse analysis in organizational studies. *Journal of Management Studies*, 47(6), 1213-1218.

Christie, N. (1986). The ideal victim. In E. A. Fattah (ed.), *From crime policy to victim policy* (pp. 17-30). Londen: Palgrave Macmillan.

De Cleen, B., Zienkowski, J., Smets, K., Dekie, A., & Vandevoordt, R. (2017). Constructing the 'refugee crisis' in Flanders: Continuities and adaptations of discourses on asylum and migration. In M. Barlai, B. Fähnrich, C. Griessler, & M. Rhomberg (Eds.), *The Migrant Crisis: European Perspectives and National Discourses* (pp.59-78). Berlin: LIT Verlag.

De Cock, R., Mertens, S., Sundin, E., Lams, L., Mistiaen, V., Joris, W., & d'Haenens, L. (2018). Refugees in the news: Comparing Belgian and Swedish newspaper coverage of the European refugee situation during summer 2015. *Communications*, 43(3), 301-323.

- De Coninck, D., Matthijs, K., Debrael, M., Joris, W., De Cock, R., & d'Haenens, L. (2018). The relationship between media use and public opinion on immigrants and refugees. *Communications*, 43(3), 403-425.
- De Coninck, D. (2019). Migrant categorizations and European public opinion: diverging attitudes towards immigrants and refugees. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 1-20.
- d'Haenens, L., Joris, W., & Heinderyckx, F. (2019). *Images of Immigrants and Refugees in Western Europe. Media Representations, Public Opinion and Refugees' Experiences*. Leuven: Leuven University Press.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (2013). *Critical discourse analysis*. New York: Routledge.
- Georgiou, M., & Zaborowski, R. (2017). *Media coverage of the "refugee crisis"*. Londen: Council of Europe.
- Goodwin-Gill, G. S. (1989). The language of protection. *International Journal of Refugee Law*, 1(1), 6-19.
- Grabe, M. E., Zhou, S., & Barnett, B. (2010). Explicating sensationalism in television news: Content and the bells and whistles of form. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 45(4), 635-655.
- Greussing, E., & Boomgaarden, H. G. (2017). Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11), 1749-1774.
- Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). *Comparing media systems*. New York: Cambridge University Press.
- Hansen, A., & Machin, D. (2013). *Media & communication research methods*. Londen: Palgrave Macmillan.
- Höijer, B. (2004). The discourse of global compassion. *Media, Culture & Society*, 26(4), 513-531.
- Hoyer, A. (2016). *Spanish news framing of the Syrian refugee crisis*. Online geraadpleegd op 14/10/2019 op het World Wide Web: https://cedar.wvu.edu/wwu_honors/26/.
- Jacobs, L., Meeusen, C., & d'Haenens, L. (2016). News coverage and attitudes on immigration: Public and commercial television news compared. *European Journal of Communication*, 31(6), 642-660.
- Jacobs, L., Meeusen, C. & D'Haenens, L. (2018). Nieuwsberichtgeving over immigratie en de houding tegenover immigratie. *Mens en Maatschappij*, 93(2), 170-172.
- Johnson, H. L. (2011). Click to donate: Visual images, constructing victims and imagining the female refugee. *Third World Quarterly*, 32(6), 1015-1037.

- Joris, W., d'Haenens, L., Van Gorp, B., & Mertens, S. (2018). The Refugee Crisis in Europe: A Frame Analysis of European Newspapers. In S.F. Krishna-Hensel (Ed.), *Migrants, Refugees, and the Media. The New Reality of Open Societies* (pp.59-80). London: Routledge.
- Lawlor, A., & Tolley, E. (2017). Deciding who's legitimate: News media framing of immigrants and refugees. *International Journal of Communication*, 11, 25.
- Lenette, C., & Cleland, S. (2016). Changing faces: Visual representations of asylum seekers in times of crisis. *International Association for Qualitative Research*, 9(1), 68-83.
- Lugo-Ocando, J., & Hernández-Toro, M. (2015). Public relations and humanitarian communication. In J. L'Etang, D. McKie, N. Snow, & J. Xifra (eds.), *The Routledge handbook of Critical Public Relations* (pp. 226-234). New York: Routledge.
- Machin, D., & Mayr, A. (2012). *How to do critical discourse analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Maley, W. (2016). *What is a refugee?* New York: Oxford University Press.
- Masini, A. & Van Aelst, P. (2017). Actor Diversity and Viewpoint Diversity. Two of a Kind. *Communications: The European Journal of Communication Research*, 42(2), 107-126.
- Milioni, D. L., Spyridou, L. P., & Vadratsikas, K. (2015). Framing immigration in online media and television news in crisis-stricken Cyprus. *The Cyprus Review*, 27(1), 155-185.
- Moeller, S. D. (1999). *Compassion fatigue: How the media sell disease, famine, war and death*. New York: Routledge.
- Moeller, S. D. (2002). A hierarchy of innocence: The media's use of children in the telling of international news. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 7(1), 36-56.
- Myria. (2016). *Migratie in cijfers en in rechten 2016*. Online geraadpleegd op 15/12/2019 op het World Wide Web: <https://www.myria.be/files/Migratie2016-samenvattingsfiches.pdf>
- Olausson, U. (2014). The diversified nature of "domesticated" news discourse. *Journalism Studies* 15(6): 711–725.
- Rettberg, W., & Gajjala, R. (2016). Terrorists or cowards: Negative portrayals of male Syrian refugees in social media. *Feminist Media Studies*, 16(1), 178-181.
- Richardson, J. (2007) *Analyzing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. New York: Palgrave Macmillan.
- Saïd, E. (2000). *Reflections on exile and other essays*. Cambridge: Harvard University Press.

Schemer, C. (2012). The influence of news media on stereotypic attitudes toward immigrants in a political campaign. *Journal of Communication*, 62(5), 739-757.

Smets, K., & Bozdağ, Ç. (2018). Editorial introduction. Representations of immigrants and refugees: News coverage, public opinion and media literacy. *Communications*, 43(3), 293-299.

UNHCR (2018). *Operational portal refugee situations: Syria regional refugee response*. Online geraadpleegd op 15/12/2019 op het World Wide Web: https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=2.208710864.332095269.1576576130-859207864.1574611527

UNHCR (2019). *Global Trends: Forced Displacement in 2019*. Genève: UNHCR.

Van den Bulck, H., & Broos, D. (2011). Can a charter make the difference in ethnic minority reporting? A comparative content and production analysis of two Flemish television newscast. *Communications*, 36(2), 195-216.

Van Gorp, B. (2005). Where is the frame? Victims and intruders in the Belgian press coverage of the asylum issue. *European journal of communication*, 20(4), 484-507.

Vanhaelewyn, B., & De Marez, L. (2019). *Digimeter 2018*. Online geraadpleegd op 15/10/2019 op het World Wide Web: <https://www.imec-int.com/drupal/sites/default/files/inline-files/457015-IMEC-DIGIMETER-2019-NL-v9.pdf>

Wetherell, M., Taylor, S., & Yates, S. J. (2001). *Discourse as data: A guide for analysis*. Londen: Sage.

Refugees on screen. ? A critical discourse analysis of the news discourse about Syrian refugees by the public and commercial broadcaster in Flanders

The civil war in Syria, ongoing since 2011, forced 6.7 million people to flee their country (UNHCR, 2019). Applying a critical discourse analysis (Machin & Mayr, 2012), this study investigates the representation of refugees by the public (VRT) and the commercial (VTM) broadcaster in Flanders, focusing on September 2015 and December 2018. Our findings show that Flemish news media do not discursively reproduce the established socio-demographic binary of 'us' and 'them' as they generally tend to avoid portraying refugees as 'Others'. The public broadcaster reports more on the topic and offers more contextualization, resulting in a more nuanced style of reporting. Nevertheless, there are a few implicit articulations of a negative discourse about refugees as both broadcasters occasionally apply negative nomenclature and use stereotypical imagery.

Keywords

Refugees, news coverage, discourses, television news, critical discourse analysis